

Юрченко А.А. Ненормированное рабочее время и правовые проблемы его применения в Украине. – Статья.

Исследована правовая природа ненормированного рабочего времени. Определена сфера применения ненормированного рабочего времени. Обосновано, что ненормированное рабочее время является самостоятельным видом рабочего времени. Предложена к законодательному закреплению дефиниция ненормированного рабочего времени. Внесены предложения по совершенствованию правового регулирования ненормированного рабочего времени.

Ключевые слова: рабочее время, ненормированное рабочее время, режим рабочего времени, работник, работодатель, правовое регулирование.

Yurchenko A.A. Irregular working hours and the legal problems of its use in Ukraine. – Article.

The legal nature of irregular working hours is investigated. The scope of the irregular working time is defined. It is grounded that the irregular working hours is a separate form of working time. It is suggested to fix the legal definition of irregular working time in the legislation. The suggestions to improve the irregular working hours' legal regulation are made.

Key words: working time, irregular working hours, working schedule, employee, employer, legal regulation.

УДК 349.3

Л.Ю. Юр'сва,

Управління освіти і науки Луганської облдержадміністрації, юрист

ПРАВО НА СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ СІМ'Ї , ДІТЕЙ ТА ПІДЛІТКІВ

Досліджується історичний розвиток Європейської соціальної хартії 1961р., проводиться аналіз відповідності вітчизняного законодавства положенням переглянутої Європейської соціальної хартії 1996 р.. Аналізується сучасний стан надання державної допомоги сім'ям з дітьми в Україні через дослідження його окремих видів, вноситься низка конкретних пропозицій щодо вдосконалення законодавства та правозастосовної практики з цього питання, досліджуються гарантії при наданні державної допомоги сім'ям з дітьми. Запропоновано створення єдиного акта, в якому були б закріплені всі способи і види соціального захисту сім'ї, дітей і підлітків, порядок і умови їх надання, чіткий порядок обчислення і виплати доплат та грошової допомоги, встановлення державних гарантій їх реалізації.

Ключові слова: Європейська соціальна хартія, соціальна допомога, діти-сироти, соціально-економічні права.

Україна проголосила себе соціальною правовою державою. Це положення закріплено в основному законі – Конституції України. Соціальний захист гарантований усім верствам населення, усім категоріям громадян, працівникам, незалежно від статі, віку, соціального та расового походження, релігійних уподобань. Особливого захисту потребує така ланка суспільства як сім'я, що включає найменш захищених її членів: дітей, підлітків, осіб похилого віку, непрацездатних осіб та інші. Всі вищезазначені особи з одного боку потребують соціального захисту держави, а з іншого – потребують турботи працездатних осіб, а саме батьків, повнолітніх дітей, родичів. Правовідносини, які виникають між членами сім'ї є приватно – правовими і виникають на підставі норм сімейного та цивільного права.

Відносно правовідносин соціального захисту, які надаються державою, то вони регулюються нормами права соціального захисту і є публічними. Головним соціальним завданням держави є надання цим правовідносинам характеру забезпеченості на належному рівні., цілеспрямованості, адресності та безперервності. Рівень соціальності держави визначається тим як вона дбає про найбільш вразливих, незахищених членів свого суспільства. Особливої уваги з боку держави потребує сьогодні вирішення проблемних питань безпритульних дітей, зменшення чисельності дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, яких налічується понад 100 тисяч, більшість із них – "сироти" при живих батьках, відновлення житлових і майнових прав дітей. Кардинальних змін потребує діяльність місцевих органів виконавчої влади, органів опіки та піклування, правоохоронних органів та молодіжних організацій[1].

На теперішній час, в умовах переходу України до нових форм публічного адміністрування, питання соціального захисту набувають особливої актуальності, значимості для становлення України як держави європейської спрямованості та розвитку громадянського суспільства.

Серед праць українських науковців, які ґрунтовно займалися окремими проблемами теорії права соціального захисту виділяються дослідження В.М.Андрієва, Н.Б.Болотіної, І.М.Сироти, Б.І.Сташківа, Б.С.Стичинського, Т.З.Герасимова, Л.П.Шумної. Але сьогодні є потреба в конкретних подальших наукових дослідженнях з запропонованої проблематики, тому що змінюються соціально-економічні умови і законодавство з питань соціального захисту потребує змін.

Мета даної публікації полягає в дослідженні норм вітчизняного та європейського законодавства щодо соціального захисту сім'ї, дітей, підлітків та дітей-сиріт задля виявлення найефективніших методів, способів правового регулювання та втілення і використання їх в національному законодавстві.

Забезпечення соціальної стабільності, зміцнення фізичного та психічного здоров'я нації, попередження соціальних конфліктів неможливе без зміцнення сімейних відносин. Важливість останніх для суспільства обумовлено й тим, що сім'я виступає найбільш сприятливим природним середовищем для фізичного, психічного соціального та духовного розвитку під-

ростаючого покоління. Тому всебічний захист сім'ї, поліпшення умов розвитку дітей та підлітків виступає передумовою сприятливого соціально-економічного і демографічного майбутнього нашої держави та суспільства в цілому.

В законодавство України поступово впроваджуються міжнародні стандарти щодо захисту прав сім'ї та дитини, зокрема, прийнятий Закон України «Про загальнодержавну програму «Національний план дій щодо реалізації Конвенції ООН про права дитини» на період до 2016 року». У Національній програмі «Діти України», затвердженій Указом Президента України від 18 січня 1996 р. № 63/96, зазначається, що ситуація, що склалась у сфері розвитку дітей,- складова демографічної кризи, яка характеризується погіршенням не лише кількісних, а й якісних характеристик населення, зокрема загостренням проблеми здоров'я дітей [2]. Програма реалізується у комплексі з соціальними програмами, затвердженими Урядом, зокрема Довгостроковою програмою поліпшення становища жінок, сім'ї, охорони материнства і дитинства, Державною національною програмою "Освіта" (Україна XXI століття), Національною програмою планування сім'ї, Комплексною програмою розв'язання проблем інвалідності.

На сьогодні в Україні не існує спеціалізованих служб, які здійснювали б комплексне забезпечення і обслуговування сім'ї, спроможних професійно надати соціальну підтримку сім'ї у вирішенні найбільш актуальних для неї питань: виховання дітей, сімейних стосунків, соціального обслуговування вдома із залученням спеціалістів-психологів, соціологів, юристів, педагогів.

Тому можна стверджувати, що спад економічного розвитку, недостатня соціально-правова захищеність широких верств населення, їх зубожіння та непевність у майбутньому збільшують залежність людини від соціальної політики держави і спонукають останню приділяти пильну увагу розробці системи соціального захисту сім'ї, дітей та різних категорій населення.

Загальновідомим джерелами міжнародно-правового регулювання є акти, прийняті Радою Європи і Європейським Союзом.

Рада Європи ухвалила два основних документа в галузі захисту прав людини, а значить і сім'ї, дітей та підлітків. Перший – це Європейська конвенція про захист прав людини та основних свобод 1950 р., яка захищає громадянські та політичні права, другий – Європейська соціальна хартія(переглянута), яка присвячена захисту соціальних та економічних прав людини.

Європейська соціальна хартія, яка була підписана державами – членами Ради Європи в Турині 18 жовтня 1961 р., набула чинності 26 лютого 1965 р[3].

На протязі декількох років були прийняті різні поправки до Хартії, які кардинально не вирішили проблеми захисту соціальних та економічних прав у сучасних державах Ради Європи. Хартія потребувала оновлення, і в травні 1992 р. спеціальний комітет по підготовці нового проекту Хартії – Комітет Charte-Rel приступив до роботи щодо вдосконалення її положень.

У результаті цієї роботи була підготовлена нова редакція Хартії, яка отримала назву "Європейська соціальна хартія (переглянута)" (European Social Charter (revised)), яка була схвалена і відкрита для підписання на 98-му засіданні Комітету Міністрів Ради Європи 3 травня 1996 р.

Європейська соціальна хартія (переглянута) (далі –Хартія)– це міжнародна угода, яка поєднала всі права, закріплені в Хартії 1961 р., Додаткових протоколах 1988 та 1995 рр., а також поправки, які стосуються цих прав, та нові права. Всього Європейська соціальна хартія (переглянута) містить гарантії захисту понад тридцяти прав людини.

7 травня 1999 р. Україна підписала Європейську соціальну хартію (переглянуту), а з 1 лютого 2007 року в Україні вступила у дію Європейська соціальна хартія (переглянута).

Україна ратифікувала 27 статей, у тому числі шість з дев'яти обов'язкових, і 74 пункти Хартії. Україні залишилося ратифікувати три статті з дев'яти обов'язкових. Зокрема, це стаття 12 про право на соціальне забезпечення, стаття 13 про право на соціальну і медичну допомогу і стаття 19 про право мігрантів трудящих і їх сімей на захист і допомогу[4].

Вважаємо доцільним провести порівняльний аналіз положень Хартії з національним законодавством і правозастосовчою практикою для виявлення позитивного досвіду та недоліків в українських законах. Необхідно зважати на певні особливості змісту Хартії та практики її правозастосування.

По-перше, впливову роль у тлумаченні положень Хартії та в оцінці національних докладів щодо виконання зобов'язань за Хартією відіграє спеціальний орган Ради Європи – Європейський Комітет по соціальним правам – Комітет незалежних експертів, утворений відповідно до ст. 25 Європейської соціальної хартії 1961 р[3]. Члени Комітету обираються Комітетом міністрів Ради Європи. До функцій Комітету по соціальним правам належить надання правової оцінки, як саме Договірні Сторони виконують свої зобов'язання. Ця оцінка дається у формі висновків. Висновок може бути позитивним, негативним і відкладеним (якщо не вистачає інформації для оцінки ситуації). Урядовий комітет на основі висновків може виносити попередження державам, які не дотримуються Хартії або неоднократно не надають інформацію, яка б дала змогу Комітету по соціальних правах оцінити, наскільки ситуація у країні відповідає Хартії. Попередження не має юридичної сили, це, швидше, міра політичного тиску, яка вказує, що за результатами наступного контрольного циклу може постати питання про винесення рекомендації.

По-друге, слід зважити також на таку особливість механізму Хартії, що права, які захищаються нею, "переплетені" між кількома статтями. Захист окремих категорій населення охоплюється різними статтями й різними заходами. Наприклад, право дітей та підлітків на соціальний, правовий та

економічний захист здійснюється не лише засобами ст. 17, а може бути предметом захисту таких статей, як 11, 12, 13, 14 тощо.

По-третє, соціальний захист фактично тією чи іншою мірою становить зміст кожної статті Хартії. Водночас статті сформульовані так, що певна їх частина передбачає права у сфері застосування праці (або у зв'язку з працею), а інша – поза сферою праці. Остання частина за своїм змістом, "умовно" кажучи, становить "чистий" соціальний захист від соціальних ризиків, який стосується усього населення або окремих його категорій. Це такі статті: право на соціальне забезпечення (ст. 12); — право на соціальну та медичну допомогу (ст. 13); — право на охорону здоров'я (ст. 11); — право на соціальну та медичну допомогу (ст. 13);— право на отримання послуг від соціальних служб (ст. 14);— право осіб із обмеженнями на самостійність, соціальну інтеграцію та участь у громадському житті (ст. 15);— право сім'ї на соціальний, правовий та економічний захист (ст. 16);— право дітей та підлітків на соціальний, правовий та економічний захист (ст. 17);— право осіб похилого віку на соціальний захист (ст. 23);— право за захист від убогості та соціального відчуження (ст. 30);— право на житло (ст. 31).

Серед наведеного переліку є комплексні статті, які забезпечуються не лише засобами права соціального захисту, а й засобами інших галузей права, зокрема трудового, сімейного, адміністративного тощо.

Так, стаття 16 Хартії передбачає зобов'язання Сторін сприяти економічному, правовому та соціальному захисту сімейного життя такими засобами, як соціальна допомога та допомога сім'ям з дітьми, фіскальні заходи, надання сім'ям житла, допомога молодим сім'ям та інші відповідні засоби.

Ця стаття Хартії охоплює широку сферу, яка виходить за межі суто цивільних аспектів сімейного життя, і торкається низки елементів соціального і податкового права в аспекті сімейної політики. Треба зауважити, що Хартія не встановлює різниці між різними моделями сім'ї, передбаченими національними законодавствами, але звертає увагу на посилений захист найбільш уразливих типів сімей, зокрема неповних сімей.

В аспекті сімейної політики Хартія вимагає гарантування сім'ям достатнього рівня життя. Для цього держави повинні мати режим сімейних допомог. Ці допомоги повинні виплачуватися значному числу сімей і забезпечувати достатній додатковий дохід для сім'ї. Такі допомоги повинні регулярно переглядатися, щоб не відставати від рівня інфляції. Якщо сімейні допомоги передбачаються національним законодавством незалежно від сплати внесків (поза системою соціального страхування), в законі може бути передбачено умову щодо певного строку проживання в країні, за умов, що цей період стосується лише батьків, а не самих дітей; не є явно надто тривалим; не вимагається виключно від іноземців або більшою мірою, ніж від власних громадян.

Законодавством України передбачено дві моделі забезпечення сімейними допомогами. Перша – це призначення і виплата грошових допомог у рамках загальнообов'язкового державного соціального страхування, фінансування здійснюється з відповідного фонду; друга – забезпечення інших осіб у рамках державної допомоги, забезпечується з державного бюджету шляхом надання субвенцій місцевим органам.

Відповідно до Закону України " Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими похованням ", передбачено такі види допомог застрахованим особам: допомоги по тимчасовій непрацездатності; вагітності та пологах; при народженні дитини; по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку; на поховання[5].

Допомога по вагітності та пологах надається застрахованій особі у формі матеріального забезпечення, яке компенсує втрату заробітної плати (доходу) за період відпустки у зв'язку з вагітністю та пологами тривалістю 70 календарних днів до пологів і 56 (у разі ускладнених пологів або народження двох чи більше дітей – 70) календарних днів після пологів. Жінкам, віднесеним до 1–4 категорій осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, допомога по вагітності та пологах виплачується за 180 календарних днів зазначеної відпустки (90 – до пологів та 90 – після пологів). Розмір зазначеної допомоги обчислюється сумарно та надається застрахованій особі у повному обсязі незалежно від кількості днів відпустки, фактично використаних до пологів. Допомога по вагітності та пологах виплачується застрахованій особі, яка усиновила дитину протягом двох місяців з дня її народження, зазначеного у свідоцтві про народження, за період з дня усиновлення і до закінчення 56 календарних днів (70 календарних днів у разі одночасного усиновлення двох і більше дітей, 90 календарних днів – для жінок, віднесених до 1–4 категорій осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи). Допомога по вагітності та пологах надається застрахованій особі у розмірі 100 відсотків її середньої заробітної плати (доходу) і не залежить від страхового стажу. Таким чином, у цій частині національне законодавство відповідає вимогам Хартії, оскільки повністю компенсує жінці втрачений заробіток і в такий спосіб забезпечує економічний захист.

При народженні дитини застрахованій особі (одному з батьків дитини, усиновителю чи опікуну) надається одноразова допомога. Така сама допомога гарантується й застрахованій особі, яка усиновила дитину або взяла її під опіку. У разі народження (усиновлення, встановлення опіки) двох і більше дітей допомога надається на кожну дитину. Розмір допомоги встановлюється правлінням Фонду.

Допомога по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку надається застрахованій особі (одному з батьків дитини, усиновителю, бабі, діду, іншому родичу або опікуну), яка фактично здійснює догляд за

дитиною. Слід звернути увагу, що зазначена допомога надається застрахованим особам у формі матеріального забезпечення, яке лише частково компенсує втрату заробітної плати (доходу) у період відпустки для догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку. Закон передбачає, що розмір допомоги має бути не менше розміру прожиткового мінімуму, встановленого законом.

Особам, не застрахованим у системі соціального страхування, сімейні допомоги надаються на підставі Закону України "Про державну допомогу сім'ям з дітьми". Цей закон відповідно до Конституції України встановлює гарантований державою рівень матеріальної підтримки сімей з дітьми шляхом надання державної грошової допомоги з урахуванням складу сім'ї, її доходів та віку дітей і спрямований на забезпечення пріоритету державної допомоги сім'ям з дітьми у загальній системі соціального захисту населення. Іноземці та особи без громадянства, які постійно проживають в Україні, а також особи, яким надано статус біженця в Україні, мають право на державну допомогу нарівні з громадянами України на умовах, передбачених цим Законом, іншими законами або міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України[6].

Відповідно до Закону "Про державну допомогу сім'ям з дітьми" призначаються такі види державної допомоги сім'ям з дітьми: 1) допомога у зв'язку з вагітністю та пологами; 2) одноразова допомога при народженні дитини; 3) допомога по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку; 4) допомога на дітей, які перебувають під опікою чи піклуванням; 5) допомога на дітей одиницями матерям. Покриття витрат на виплату державної допомоги сім'ям з дітьми здійснюється за рахунок коштів Державного бюджету України у вигляді субвенцій до місцевих бюджетів.

Допомога по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку має надаватися у розмірі встановленого законом прожиткового мінімуму для дітей віком до 6 років. На 2013 р. цей розмір було встановлено у 972 грн[7].

Державна підтримка малозабезпечених сімей надається відповідно до Закону України "Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям"[8]. Розмір допомоги визначається як різниця між рівнем забезпечення прожиткового мінімуму та середньомісячним сукупним доходом. При цьому для кожної дитини, що входить до складу малозабезпеченої сім'ї, рівень забезпечення прожиткового мінімуму підвищується на 10%, а для кожної дитини, яка утримується матір'ю (батьком, усиновителем), що не перебуває в шлюбі, і запис про батька (матір) цієї дитини у Книзі реєстрації народжень провадиться в установленому порядку за вказівкою матері (батька) та для кожної дитини, в якій один або обоє батьків є інвалідами I або II групи, – на 20 відсотків.

Таким чином, норми національного законодавства в частині соціального захисту сім'ї в цілому відповідають вимогам статті 16 Хартії.

Стосовно статті 17 Хартії треба відзначити що вона має новий зміст порівняно з попереднім у Європейській соціальній хартії 1961 р.

По-перше, ця стаття розширила термінологічно і змістовно коло дітей, що підлягають захисту. Якщо попередня редакція стосувалася лише "дитини" і Комітет трактував цей термін як "діти дошкільного віку", то у новій ст. 17 чітко визначено суб'єктів – "діти та підлітки".

По-друге, попередній варіант ст. 17 у Хартії 1961 р. містив вимоги щодо економічного і соціального захисту прав не лише дитини, а й матері. У Переглянутій хартії соціальний захист працюючих жінок у зв'язку з материнством регламентується ст. 8, в іншій частині ці питання розпорочені між різними статтями Хартії – 13, 14, 16. Тобто Переглянута хартія відмовилася від спеціального захисту жінки за ознакою статі, залишивши лише захист працівниць у зв'язку з материнством.

Такі зміни відображають сучасні гендерні дослідження, спрямовані на забезпечення рівності прав чоловіків та жінок. Водночас, на нашу думку, ще рано відмовлятися від здобутків феміністичного руху. Жінка-мати поза сферою трудових відносин, на наш погляд, не має належного правового і соціального захисту. Перебуваючи поза сферою соціального страхування, така жінка має право на блага в рамках соціальної допомоги. Але така допомога не виконує забезпечувальної функції, а має характер матеріальної підтримки. Розміри соціальних допомог по догляду за дитиною до досягнення нею віку 3 років для жінок, які не охоплені соціальним страхуванням, в Україні удвічі нижчі від тих, що передбачені системою соціального страхування. Положення законодавства про можливість добровільної участі у соціальному страхуванні не покращує становища, оскільки левову частку страхових виплат за працівників сплачує роботодавець, а у добровільному страхуванні усі витрати несе сам громадянин. Але і в рамках соціального страхування жінка-мати зазнає обмежень. Новий Закон України "Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування" щодо збільшення пенсійного віку є й зовсім дискримінаційним по відношенню до жінки, яка через необхідність догляду за дітьми змушена була працювати на половину ставки, або ж взагалі не працювати певний період, оскільки не передбачає для таких випадків збільшення коефіцієнту страхового стажу і заробітку[9].

По-третє, ст. 17 забезпечує дітям та підліткам захист, який виходить за рамки трудових правовідносин і спрямований на задоволення їх специфічних потреб, що впливають з їх вразливості.

В Україні законодавчо передбачено соціальний захист дітей та молоді. Такі заходи передбачено законами України "Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю" (21 червня 2001 р.), "Про охорону дитинства" (24 квітня 2001 р.), "Про освіту" (1992 р.), "Про органи і служби у справах

дітей та спеціальні установи для дітей " (1995 р.), «Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування», Указом Президента України "Про додаткові заходи щодо запобігання дитячій бездоглядності" від 28 січня 2000 р. №113, «Про першочергові заходи щодо захисту прав дітей» від 11 липня 2005 року №1086, Національною програмою "Діти України", затвердженою Указом Президента України від 18 січня 1998 р. № 63 тощо. Система заходів щодо охорони дітей передбачає забезпечення належних умов для охорони здоров'я, навчання, виховання та всебічного розвитку дітей, підвищених гарантій щодо працевлаштування неповнолітніх і протягом їх трудової діяльності, забезпечення дітей-сиріт харчуванням та утриманням, безоплатне медичне обслуговування та охорону здоров'я дітей, виплату соціальних допомог сім'ям з дітьми, створення притулків для безпритульних неповнолітніх, їх соціальну адаптацію тощо.

Закон України «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю» є найбільш загальним у цій сфері[10]. Він встановлює організаційно-правові засади соціальної роботи з дітьми та молоддю, яка визначається як діяльність уповноважених органів, підприємств, організацій та установ незалежно від їх підпорядкування і форми власності та окремих громадян, яка спрямована на створення соціальних умов життєдіяльності, гармонійного та різнобічного розвитку дітей та молоді, захист їх конституційних прав, свобод і законних інтересів, задоволення культурних та духовних потреб. Здійснення такої діяльності покладено на органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування; служби у справах неповнолітніх; центри соціальних служб для молоді, їх спеціалізовані формування; підприємства, установи та організації, незалежно від їх підпорядкування та форми власності.

Законодавством передбачено додатковий соціальний захист окремих категорій дітей та підлітків.

Так, Закон України "Про державну соціальну допомогу інвалідам з дитинства та дітям-інвалідам" гарантує інвалідам з дитинства та дітям-інвалідам право на матеріальне забезпечення за рахунок коштів Державного бюджету України та їх соціальну захищеність шляхом встановлення державної соціальної допомоги на рівні 70 відсотків прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність прожиткового мінімуму[11].

Відповідно до ст. 23 Закону України "Про запобігання захворюванню на синдром набутого імунodefіциту (СНІД) та соціальний захист населення" (в редакції Закону України від 3 березня 1998 р. № 155) та з метою посилення соціального захисту дітей віком до 16 років, інфікованих вірусом імунodefіциту людини або хворих на СНІД, Кабінет Міністрів України своєю постановою від 10 липня 1998 р. № 1051 установив починаючи з 1 січня 1999 р. дітям віком до 16 років, інфікованим вірусом імунodefіциту

людини або хворим на СНІД, щомісячну державну допомогу у розмірі двох неоподатковуваних мінімумів доходів громадян[12].

Постановою Кабінету Міністрів України від 19 червня 2002 р. № 856 "Про організацію харчування окремих категорій учнів у загальноосвітніх навчальних закладах" з метою організації повноцінного харчування та поліпшення становища дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, і дітей із малозабезпечених сімей Кабінет Міністрів України установив, що діти-сироти, діти, позбавлені батьківського піклування, та діти із сімей, які отримують допомогу відповідно до ст. 19 Закону України "Про державну допомогу сім'ям з дітьми", забезпечуються безоплатними обідами в загальноосвітніх навчальних закладах у порядку, визначеному Міністерством освіти і науки.

Типові положення про дитячий будинок-інтернат, молодіжне відділення дитячого будинку-інтернату системи праці та соціального захисту населення, затверджене Наказом Міністерства праці та соціальної політики України від 02 квітня 2008 р. № 173 регламентує діяльність дитячого будинку-інтернату – соціально-медичної установи для постійного проживання дітей віком від 4 до 18 років (далі - вихованців) з утворенням у разі потреби молодіжним відділенням для молоді віком від 18 до 35 років (далі - осіб), що входить як структурний підрозділ до складу будинку-інтернату, з вадами фізичного та/або розумового розвитку та психічними розладами, які потребують стороннього догляду, побутового і медичного обслуговування, освітніх та реабілітаційних послуг[13].

Проте, не зважаючи на всі позитивні зміни, які запроваджуються у сфері захисту дітей та підлітків, все ще існують певні практичні проблеми з захистом прав та свобод цих категорій населення. Так, наприклад, у практиці автора даного дослідження виявилася проблема стипендіального забезпечення дітей-сиріт, які навчаються у професійно-технічних та Вищих навчальних закладах. Згідно Постанови КМУ від 25 липня 2012 р. №703 «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 5 березня 2008 р. № 165», з 1 вересня 2012 року розмір соціальної стипендії для учнів з числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, а також учнів, які в період навчання у віці від 18 до 23 років залишилися без батьків становить 850 гривень на місяць[14]. Стипендія нараховується на особистий рахунок учня, який відкривається на підставі наказу керівника закладу, у якому знаходиться учень. Проте отримати повну суму стипендії учень не має можливості, оскільки фінансова установа, у якій відкритий особистий рахунок, знімає певну суму за надання фінансових послуг. Тобто, відбувається порушення законних інтересів дітей у сфері стипендіального забезпечення. Пропонуємо розробити та втілити у законодавство механізм відкриття особистих рахунків у державних банківських установах для дітей цієї категорії, при цьому не повинне здійснюва-

тися ніяких відрахувань з нарахованих сум різних видів соціальних допомог.

Підсумовуючи все вищевикладене, можна стверджувати, що законодавство України про соціальний захист сім'ї, дітей та підлітків в цілому відповідає нормам європейського права, зокрема, Європейської соціальної хартії(переглянутої). Однак потребують вдосконалення та економічного збалансування правові приписи щодо надання соціальної допомоги окремим категоріям населення.

Враховуючи велику кількість законодавчих і нормативно-правових актів, якими регулюється соціальний захист сімей з дітьми, можна запропонувати розробку і створення єдиного акта, в якому були б закріплені всі способи і види соціального захисту сім'ї, дітей і підлітків, порядок і умови їх надання, чіткий порядок обчислення і виплати доплат та грошової допомоги, встановлення державних гарантій їх реалізації. Прийняття такого акта підвищило б рівень соціального захисту сімей, дітей і підлітків і сприяла вирішенню багатьох демографічних проблем в державі.

Література

1. Болотіна Н.Б. Право соціального захисту. Становлення та розвиток в Україні [електронний ресурс].-режим доступу: http://pidruchniki.ws/15840720/pravo/pravo_sotsialnogo_zahistu_-_bolotina_nb
2. Національна програма «Діти України», затверджена Указом Президента України від 18 січня 1996 р. № 63/96 // Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/63/96>
- 3.Феськов М.М. Трудове законодавство України і Європейська соціальна хартія (переглянута): питання адаптації: Монографія. – К., 2005.—348с.
- 4.Вступила в действие Европейская социальная хартия [електронний ресурс].- режим доступу: <http://podrobnosti.ua/power/rest/2007/02/01/392049.html>
5. Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими похованням» від 18 січня 2001 року № 2240- III // Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2240-14/page>
6. Закон України "Про державну допомогу сім'ям з дітьми" від 21 листопада 1992р. №2811- XII // Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2811-12>
7. Закон України «Про Державний бюджет України на 2013 рік» від 6 грудня 2012 р. № 5515- VI // Офіційний сайт Верховної Ради України

- [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5515-17>
8. Закон України "Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям" від 1 червня 2000р. № 1768- III // Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1768-14>
 9. Закон України "Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування" від 9 липня 2003р. № 1058- IV // Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1058-15/page>
 10. Закон України «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю» від 21 червня 2001 р. № 2558- III // Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2558-14>
 11. Про державну соціальну допомогу інвалідам з дитинства та дітям-інвалідам: Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 1. – Ст. 2.
 12. Закон України "Про запобігання захворюванню на синдром набутого імунodefіциту (СНІД) та соціальний захист населення" в редакції Закону України від 3 березня 1998 р. № 155 // Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс].– Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/155/98-вр>
 13. Наказ Міністерства праці та соціальної політики України «Про затвердження типових положень про будинки-інтернати (пансіонати) для громадян похилого віку, інвалідів та дітей» від 02 квітня 2008 р. № 173// Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс].– Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0066-02>
 14. Постанова КМУ від 25 липня 2012 р. №703 «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 5 березня 2008 р. № 165» // Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс].– Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/703-2012-п>

Юрьева Л.Ю. Право на соціальну захисту семьи, детей и подростков. - Стаття.

Исследуется историческое развитие Европейской социальной хартии 1961г., проводится анализ соответствия отечественного законодательства положениям пересмотренной Европейской социальной хартии 1996 г.. Анализируется современное состояние предоставления государственной помощи семьям с детьми в Украине через исследование его отдельных видов, вносится ряд конкретных предложений относительно усовершенствования законодательства и правоприменительной практики по этому вопросу, исследуются гарантии при предоставлении государственной помощи семьям с детьми. Предложено создание единого акта, в котором были

бы закреплены все способы и виды социальной защиты семьи, детей и подростков, порядок и условия их предоставления, четкий порядок исчисления и выплаты доплат и денежной помощи, установление государственных гарантий их реализации.

Ключевые слова: Европейская социальная хартия, социальная помощь, дети-сироты, социально-экономические права.

Iurieva L. The right to social protection of the family, children and adolescents. - Article.

Study the historical development of the European Social Charter of 1961., An analysis of conformity of national legislation with the provisions of the Revised European Social Charter in 1996. The modern state of public aid to families with children in Ukraine through the study of the individual species, introduced a number of concrete proposals for improvement of legislation and practice on this issue, we investigate the provision of state guarantees to families with children. Proposed the creation of a single act, which would have secured all the ways and forms of social protection of the family, children and adolescents, terms and conditions of supply, a clear procedure for the calculation and payment of premiums and cash assistance, the establishment of government guarantees of their implementation.

Keywords: European Social Charter, social assistance, orphans, social and economic rights.

УДК 343.8

В.А. Юсупов,

*к.ю.н, доцент кафедри правознавства
ДВНЗ «Криворізький національний університет»*

**ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ
ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ**

У дослідженні автор розглядає проблеми та перспективи реформування правоохоронних органів в Україні. Автор визначає сучасний стан функціонування правоохоронних органів, приділяє увагу створенню і розвитку національної моделі служби пробації в Україні. В дослідженні розкрито історію створення служби пробації у західних країнах, визначені кроки впровадження цієї служби в Україні, пропонуються перспективи розвитку служби пробації в Україні.

Ключові слова: правоохоронні органи в Україні, система кримінальної юстиції, служба пробації, пенальні реформи, ресоціалізація злочинців.